

แนวทางในการพัฒนาโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ

ของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

Guidelines for the Development of Royal Thai Volunteers Doing Good Deeds for Country and People, the 21st Signal Battalion, 1st Army Area

วีรภัทร กาญจนามงคลชัย¹ วิจิตรา ศรีสอน²

Wiraphat Kanchanamongkronchai, Wijittra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

แนวทางในการพัฒนาโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นแล้วของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 โดยใช้วิธีการดำเนินวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บังคับบัญชาผู้รับนโยบายมาแปลงเป็นแผนดำเนินการ จำนวน 1 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนดำเนินการ จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เส้า ผลการศึกษาค้นพบว่า 1) บริบทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจนั้นผู้บังคับบัญชารวมถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่แล้วได้ปฏิบัติงานจิตอาสาครบทุกประเภท อันได้แก่ 1.1) จิตอาสาพัฒนา 1.2) จิตอาสาภัยพิบัติ 1.3) จิตอาสาเฉพาะกิจ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานจิตอาสารวมถึงได้รับการอบรมก่อนปฏิบัติงานจริง และการกำกับดูแลในการปฏิบัติงานจิตอาสาด้วย 2) ผลการดำเนินการโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจในแต่ละด้านได้ประสบความสำเร็จ ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน สถานที่ สิ่งแวดล้อม ในหลากหลายรูปแบบโดยส่งผลกระทบออกไปเป็นวง

Received: 2023-06-04 Revised: 2023-08-03 Accepted: 2023-08-05

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Politics and Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author E-mail: tataeguitarist@gmail.com

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th

กว้างและเกี่ยวข้องกันทั้งสิ้น 3) แนวทางในการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ คือ 3.1) ควรจัดให้มีการอบรมจิตอาสาบ่อย ๆ และมีการอบรมขยายผลให้กับสมาชิกจิตอาสาที่เข้ามาใหม่ตลอดทั้งปีก่อนทำงานจริง 3.2) หน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบควรมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์ของสำนักพระราชวัง 3.3) ควรมีการหมุนเวียนงานจิตอาสาให้สมาชิกจิตอาสา ได้มีโอกาสทำงานจิตอาสาในด้านอื่น ๆ 3.4) การสนับสนุนจิตอาสาไม่ว่าจะเป็น อาหาร เครื่องดื่ม รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานจิตอาสาจะต้องพร้อมเสมอเมื่อมีการทำงานจิตอาสา

คำสำคัญ (Keywords): แนวทางการพัฒนา; โครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ; สมาชิกจิตอาสา

Abstract

The objectives of this study are 1) To study the context of operation of Royal Thai Volunteers Doing Good Deeds for Country and People of 21st Signal Battalion, 1st Army Area, 2) To study the results of the project that have already occurred of Royal Thai Volunteers Doing Good Deeds for Country and People of 21st Signal Battalion, 1st Army Area and 3) To present guidelines for the development of volunteer spirit in action of Royal Thai Volunteers Doing Good Deeds for Country and People of 21st Signal Battalion, 1st Army Area. This study is qualitative research. The data were collected from 16 key informants through semi-structured interviews. The research instruments were documentary research and semi-structured interview. The research data were validated using data triangulation. The result revealed that 1) The context of operation of Royal Thai Volunteers Doing Good Deeds for Country and People that supervisors and major operations officer, have performed all types of volunteer work and operators are facilitated, are given training prior to actual work. 2) The results of each operation were successful which affects for people, communities, places, environments, extends and is all related 3) Guidelines for the development of volunteer spirit in action 3.1) There should be frequent volunteer training and extension training for new volunteer members. 3.2) The relevant agencies should have additional public relations from the Bureau of the Royal Household's public relations. 3.3) There should be a rotation of volunteer work for volunteer members. 3.4) Supporting for volunteer must be available at all times while doing volunteer work.

Keywords: Guidelines Development; Royal Thai Volunteers Doing Good Deeds for Country and People; Volunteer Member

บทนำ (Introduction)

แนวคิดจิตอาสาเกิดขึ้นจริงจังและนำมาใช้กระทำกันในประเทศไทยจากเหตุการณ์ประสบภัยคลื่นสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ.2547 ในครั้งนั้นมีอาสาสมัครจำนวนมากจากทั่วประเทศและทั่วโลกเข้ามาร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมต่างๆ เพื่อมาระดมความช่วยเหลือผู้ประสบภัย ภัยพิบัติ ทำความสะอาดบริเวณชายทะเล 4 จังหวัดภาคใต้จุดเริ่มต้นของกระแสอาสาสมัครครั้งนี้ทำให้คนไทยเห็นคุณค่าความสำคัญด้านความสามัคคีการมีส่วนร่วม ความมีคุณธรรม และการสร้างสรรค์ประโยชน์สุขสังคม (มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2550, กรณีศึกษา มาโน, 2554, น. 5-6 และนันทรัตน์ ปรีวีติธรรม, 2553)

ที่มาของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้หน่วยราชการในพระองค์ 904 ร่วมกันจัดโครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรและสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคี มีความสุขและประเทศชาติมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยราชการในพระองค์ 904 เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนและให้จัดตั้งศูนย์อำนวยการใหญ่โครงการจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริมีหน้าที่ควบคุมอำนวยการและประสานการปฏิบัติเพื่อให้การจัดกิจกรรมจิตอาสาพระราชทานตามแนวพระราชดำริ เป็นไปอย่างต่อเนื่องถูกต้องตามพระราโชบายและสมพระเกียรติ (หน่วยราชการในพระองค์, 2560)

ในส่วนของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 เป็นหน่วยงานของทหาร ซึ่งเป็นส่วนราชการ จึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติให้เป็นไปตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานโครงการจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” เพื่อให้เกิดการรวมพลังแห่งความสามัคคีของประชาชนทุกหมู่เหล่า อันนำมาซึ่งความสุขและประเทศชาติมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน โดยอยู่ภายใต้ศูนย์อำนวยการใหญ่ จิตอาสาพระราชทาน 904 (ศอญ.จอส.904) เป็นหน่วยอำนวยการ วางแผน ประสานงานและกำกับดูแลการปฏิบัติทั้งปวง

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับโครงการจิตอาสาตามพระราชดำริ โดยสนใจศึกษาเรื่อง “แนวทางในการพัฒนาโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1” เพื่อนำผลการวิจัยมาสร้างความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจอันเป็นโครงการตามพระราชดำริของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและปรับใช้ให้กับประชาชนในชุมชนใกล้เคียงและชุมชนในบริเวณอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นแล้วของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยอันประกอบด้วย 2 วิธี ได้แก่ 1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวน 16 คน เนื่องจากบุคคลใน 2 กลุ่มนี้เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บังคับบัญชาผู้รับนโยบายมาแปลงเป็นแผนดำเนินการ ของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามแผนดำเนินการ เป็นกลุ่มผู้นำแผนดำเนินการที่ได้รับจากผู้บังคับบัญชาไปดำเนินการต่อไป ในโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามแบบวิธีการวิจัยแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 1) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ได้แก่ เอกสาร ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งคำถามเป็นคำถามปลายเปิดทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบคำถามได้อธิบายอย่างกว้างขวาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยด้วยตนเองโดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) จัดทำหนังสือขอลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ 2) สร้างสัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่และหัวหน้าชุมชนสื่อสารรวมใจสามัคคี ของหน่วยงานกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 กรุงเทพฯ เพื่ออำนวยความสะดวกและการให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล 3) ติดต่อประสานงานบุคคลกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตให้ความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึก 4) สำรวจพื้นที่และนัดหมายวันเวลาสถานที่และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ 5) จัดการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นประสบการณ์ให้ครอบคลุมกับประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องที่ต้องการศึกษาขออนุญาตบันทึกภาพและเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและขออนุญาตบันทึกข้อมูลประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ 6) นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้รับมาสรุปให้ครบถ้วนถูกต้องตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้รวมทั้งข้อเสนอแนะความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ที่ตั้งไว้หากพบว่าขาดประเด็นใดหรือประเด็นใดไม่ชัดเจนตรงไหนต้องลงไปสัมภาษณ์อีกจนกว่าจะได้ประเด็นหรือผลการศึกษาที่ครบถ้วนครอบคลุมตามต้องการ

5. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยเลือกใช้การตรวจสอบด้านข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลโดยนำข้อมูลเอกสารผลการสังเกตผลการสัมภาษณ์ที่บันทึกที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเวลาและสถานที่โดยตรวจสอบว่าข้อมูลเรื่องเดียวกันต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่และผู้วิจัยยังใช้การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) โดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการสัมภาษณ์ การสนทนาแล้วนำมาบันทึกพร้อมทั้งพิจารณาภิปรายทางพฤติกรรมบรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้ข้อมูล เพื่อมาประกอบการแปลความหมายตรวจสอบข้อมูลวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ แล้วทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นที่ค้นพบ (Topic) และ พรรณนาเชิงอุปนัย (Inductive) เพื่อมุ่งตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลจะนำไปสู่การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดการวิจัยแนวทางในการพัฒนาโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาในโครงการวิจัยนี้

ผลการวิจัย (Research Results)

1. บริบทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

1.1 ประเภทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 นั้นผู้บังคับบัญชารวมถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานโดยส่วนใหญ่คือจำนวน 12 คน จากทั้งหมด 16 คน ได้เคยเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจครบทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ 1) จิตอาสาพัฒนา 2) จิตอาสาภัยพิบัติ 3) จิตอาสาเฉพาะกิจ แต่มีเจ้าหน้าที่เพียง 4 คน จากทั้งหมด 16 คน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจไม่ครบทั้ง 3 ประเภท เนื่องจากบางคนเพิ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกจิตอาสาในโครงการได้ไม่นานจึงทำให้การร่วมกิจกรรมจิตอาสาทำได้ไม่ครบทุกคน ทุกประเภท ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ทั้ง 16 คน เคยได้ผ่านการปฏิบัติงานจิตอาสาประเภทจิตอาสาพัฒนา ครบทุกคนแล้ว

1.2 ความร่วมมือเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม ที่นำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือและจิตสำนึกนั้น ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้มีส่วนสำคัญในการการเน้นย้ำและปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสารวมถึงแนะนำครอบครัวให้มีการสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกของทางโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจอีกด้วย

2. ผลการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

2.1 ในส่วนของผลการดำเนินการและความรู้สึกที่ได้รับจากผลของการดำเนินการของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 นั้น สมาชิกจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจได้ประสบความสำเร็จในแต่ละด้านแต่ละหน้าที่แตกต่างกันได้ทำให้เกิดการปฏิบัติงานจิตอาสาในหลากหลายรูปแบบที่อาจจะซ้ำกันได้หรือแตกต่างกันได้ ซึ่งผลการดำเนินการก็จะสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่สมาชิกจิตอาสาแต่ละคนได้เข้าไปช่วยเหลือ ในส่วนความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากผลของการดำเนินการช่วยเหลือนั้น เป็นผลตอบแทนที่เกิดขึ้นภายในจิตใจกับสมาชิกจิตอาสาที่ได้เข้าไปช่วยเหลือโดยตรง

2.2 ในส่วนของผลการดำเนินการโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ ส่งผลกระทบท่อบุคคล ชุมชน สถานที่ สิ่งแวดล้อม ในหลากหลายรูปแบบ โดยมีความเกี่ยวข้องกันและสัมพันธ์กันกับสิ่งที่ตัวสมาชิกจิตอาสาได้เข้าไปดำเนินการโดยตรงแต่มีผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน สถานที่ สิ่งแวดล้อม โดยเกี่ยวข้องกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินการของสมาชิกจิตอาสาที่ได้มีส่วนร่วมกันในการดำเนินการ จะมีผลต่อชุมชน สถานที่ สิ่งแวดล้อม ทั้งหมดแต่จะมีส่วนเกี่ยวข้องมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของสิ่งที่ได้ดำเนินการไป โดยจะมีผลกระทบออกไปเป็นวงกว้างทั้งสิ้น ไม่สามารถระบุได้ว่าผลกระทบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เฉพาะ

3. แนวทางการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

แนวทางการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ควรจัดให้มีการอบรมสมาชิกจิตอาสาบ่อย ๆ เพื่อเป็นการให้ความรู้กับสมาชิกจิตอาสาก่อนที่จะได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง และเนื่องจากประชาชนให้

ความสำคัญกับงานจิตอาสาเพิ่มขึ้นตลอดเวลาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการอบรมขยายผลให้กับสมาชิกจิตอาสาภายในหน่วยงานที่มีจำนวนสมาชิกจิตอาสาเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในเวลาที่ได้ลงพื้นที่ไปทำงานจิตอาสาจริง ๆ ในส่วนการอบรมจะต้องมีการให้ความรู้และความเข้าใจเหตุผลในการเป็นจิตอาสาเพื่อพัฒนาจิตใจของสมาชิกให้มีจิตใจแห่งความเป็นสาธารณะโดยไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่กับการแต่งกายชุดจิตอาสาเท่านั้นก็สามารถที่จะทำงานจิตอาสาได้ รวมถึงควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมในระดับพื้นที่เพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์ของสำนักพระราชวัง เพื่อให้ดึงดูดประชาชนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกจิตอาสาให้เพิ่มมากขึ้น สิ่งสำคัญคือควรมีการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้างานไปบ่อย ๆ ให้ครอบคลุมงานจิตอาสาในประเภทอื่น ๆ ด้วย โดยใช้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่ขอความช่วยเหลือในงานจิตอาสา ในส่วนของการสนับสนุนเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม รวมถึงอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมจิตอาสาจะต้องมีอำนวยความสะดวกให้สมาชิกจิตอาสาทุกครั้งที่มีการลงไปทำกิจกรรมจิตอาสา

อภิปรายผล (Research Discussion)

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1. เพื่อศึกษาบริบทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

1. ประเภทของการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 นั้นผู้บังคับบัญชารวมถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงานได้ทำกิจกรรมจิตอาสาประเภทจิตอาสาพัฒนาครบทุกคน ซึ่งสมาชิกจิตอาสาโดยส่วนใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจครบทั้ง 3 ประเภท อันได้แก่ 1) จิตอาสาพัฒนา 2) จิตอาสาภัยพิบัติ 3) จิตอาสาเฉพาะกิจ แต่มีเพียงเจ้าหน้าที่เพียงส่วนน้อย ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจไม่ครบทั้ง 3 ประเภท เนื่องมาจากการที่สมาชิกเพิ่งได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมจิตอาสาได้ไม่นาน ซึ่งสอดคล้องกับ พรรษา เอกพรประสิทธิ์ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีองค์ประกอบ คือ หลักการวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล องค์ประกอบของการเรียนรู้จิตอาสา คือ หลักการเรียนรู้ผ่านฐานต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ความคิด จิตใจ การลงมือกระทำการช่วยเหลือและความสุขใจ 2) ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีของกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยของ พฤติกรรมจิตอาสาก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยและเงื่อนไขการนำรูปแบบกิจกรรมไปใช้ปัจจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัย คณาจารย์ และบุคลากร มีส่วนช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาความรู้ เจตคติ และความสามารถด้านจิตอาสา การรณรงค์ ให้ความรู้และข่าวสาร มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา และการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านโครงการ

กิจกรรมจิตอาสาอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนเงื่อนไขได้แก่ ระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดโครงการจิตอาสา รวมถึงการประเมินและติดตามผล

2. กองพันทหารสื่อสาร 21 กองทัพภาคที่ 1 เป็นหน่วยงานทหารที่เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ ในส่วนบริบทของการดำเนินการโครงการจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ มาตรการ แนวทาง ที่นำมาใช้สร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือและจิตสำนึกนั้น ผู้บังคับบัญชาและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ได้มีส่วนสำคัญในการการเน้นย้ำและดำเนินกิจกรรมรวมถึงแนะนำครอบครัวให้มีการสมัครเป็นสมาชิกเป็นสมาชิกของทางโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกันกับแนวคิดของ ดวงทิพย์ อ้นประสิทธิ์ (2561) ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการขัดเกลากองทัพสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวาน อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า 1. ชาวชุมชนได้ให้ความหมายจิตอาสา คือ การกระทำด้วยใจจริง ช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทำประโยชน์ให้ผู้อื่นได้เท่าที่ตนทำได้โดยไม่อยู่นิ่งเฉย เพื่อที่จะนำชุมชนไปสู่ความเข้มแข็งสู่การที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ 2. การขัดเกลากองทัพสังคมผ่านสถาบันต่าง ๆ 3. การเปรียบเทียบการขัดเกลากองทัพสังคมแต่ละสถาบัน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินโครงการที่เกิดขึ้นแล้วของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

ผลการดำเนินการและความรู้สึกที่ได้รับจากผลของการดำเนินการของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 นั้น สมาชิกจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจได้ประสบความสำเร็จในแต่ละด้านแต่ละหน้าที่แตกต่างกันที่ได้ทำ ทำให้เกิดการปฏิบัติงานจิตอาสาในหลากหลายรูปแบบที่อาจจะซ้ำกันได้หรือแตกต่างกันได้แล้วแต่ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นและจะได้รับการแก้ปัญหาในวิธีที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งผลการดำเนินการก็จะสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งที่สมาชิกจิตอาสาแต่ละคนได้เข้าไปช่วยเหลือ ในส่วนความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากผลของการดำเนินการช่วยเหลือนั้น เป็นผลตอบแทนที่เกิดขึ้นภายในจิตใจกับสมาชิกจิตอาสาที่ได้เข้าไปช่วยเหลือโดยตรง ซึ่งอาจจะไม่ใช่การได้รับผลตอบแทนมาเป็นรูปแบบของค่าจ้างแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดของสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2560) ทำการศึกษาเรื่อง คุณธรรมในอาเซียน จิตอาสาในอาเซียนภาคพื้นทวีป กรณีศึกษา: ประเทศไทย ลาว พม่า เวียดนาม และกัมพูชา ผลการวิจัยสรุปว่า 1) ผลการศึกษาการให้ความหมาย “จิตอาสา” ในอาเซียนภาคพื้นทวีป ได้แก่ ไทย ลาว พม่า เวียดนาม และกัมพูชา พบว่าการให้ความหมายจะแตกต่างกัน แต่ก็บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ศาสนา และประวัติศาสตร์ เป็นพื้นฐานร่วมกันในการปลูกฝังและบ่มเพาะให้เกิดจิตอาสา แก่สมาชิกในสังคมขณะเดียวกัน ก็สะท้อนให้เห็นถึงเบื้องหลังและพัฒนาการความคิดในเรื่องจิตอาสา ในแต่ละประเทศ จิตอาสาในประเทศไทย คือ การให้ทาน ที่ทำให้เกิดความสุขทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ จิตที่เต็มไปด้วยความเมตตากรุณาปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้เขาพ้นทุกข์ โดยไม่หวังประโยชน์สุขหรือผลตอบแทนให้แก่ตัวเอง เป็นจิตที่ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ อย่างไรก็ตาม คำว่า “จิตอาสา” ก็มีมิติในทางธรรมด้วย คือ 2) ผลการศึกษา รูปแบบกิจกรรมและกระบวนการปลูกฝัง “จิตอาสา” ในอาเซียน ภาคพื้นทวีป พบว่า

กลุ่มจิตอาสาใน อาเซียนภาคพื้นทวีป ทั้ง 5 ประเทศ มีการดำเนินงานทั้งโดยตัวบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน ภาคเอกชนและประชาสังคม รวมทั้งภาครัฐ ซึ่งการดำเนินงานจะมีความ หลากหลายและแตกต่างกันไปในระดับบุคคลจนไปสู่กลุ่มมวลชน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1

แนวทางการพัฒนาจิตอาสาในการดำเนินโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจของกองพันทหารสื่อสารที่ 21 กองทัพภาคที่ 1 ควรจัดให้มีการอบรมสมาชิกจิตอาสาบ่อย ๆ เพื่อเป็นการให้ความรู้กับสมาชิกจิตอาสาก่อนที่จะได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง และเนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญกับงานจิตอาสาเพิ่มขึ้นตลอดเวลาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการอบรมขยายผลให้กับสมาชิกจิตอาสาภายในหน่วยงานที่มีจำนวนสมาชิกจิตอาสาเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นในเวลาที่ได้ลงพื้นที่ไปทำงานจิตอาสาจริง ๆ ในส่วนการอบรมจะต้องมีการให้ความรู้และความเข้าใจเหตุผลในการเป็นจิตอาสาเพื่อพัฒนาจิตใจของสมาชิกให้มีจิตใจแห่งความเป็นสาธารณะ รวมถึงควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมในระดับพื้นที่เพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์ของสำนักพระราชวัง เพื่อให้ดึงดูดประชาชนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกจิตอาสาให้เพิ่มมากขึ้น สิ่งสำคัญคือควรมีการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้างานไปบ่อย ๆ ให้ครอบคลุมงานจิตอาสาในประเภท ในส่วนของการสนับสนุนเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานจิตอาสาจะต้องมีอำนวยความสะดวกให้สมาชิกจิตอาสาทุกครั้งที่มีการลงไปทำงานจิตอาสา ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดของสุทธีวรรณ เปรี่ยมพิมาย (2561) ทำการศึกษา เรื่อง จิตสาธารณะผู้เรียนอาชีวศึกษา แนวทางการพัฒนาในบริบทความเป็นพลเมืองโลก พบว่าการพัฒนาจิตสาธารณะนับเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการพัฒนาจิตใจ พัฒนาพฤติกรรมของบุคคล และเป็นกลไกในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนาจิตสาธารณะได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาผู้เรียนในระดับชาติที่มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนนำแผนมาสู่การปฏิบัติ แต่จากการศึกษาพบว่า เยาวชนที่เป็นผู้เรียนอาชีวศึกษา ผู้ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของประเทศยังขาดคุณลักษณะของการมีจิตสาธารณะ ที่ยังไม่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ดังนั้น สถาบันการศึกษาหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาให้มีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ควรจัดให้มีการอบรมสมาชิกจิตอาสาบ่อย ๆ เพื่อเป็นการให้ความรู้กับสมาชิกจิตอาสา ก่อนที่จะได้ลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง และเนื่องจากประชาชนให้ความสำคัญกับงานจิตอาสาเพิ่มขึ้นตลอดเวลา รวมถึงมีจำนวนกำลังพลที่เป็นข้าราชการทหารเพิ่มขึ้นซึ่งจำนวนกำลังพลข้าราชการทหารทั้งข้าราชการประจำ และทหารกองประจำการเข้ามาตลอดทั้งปีที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของจิตอาสาในอนาคต รวมถึงควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมในระดับพื้นที่เพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์ของสำนักพระราชวัง ซึ่งถือเป็นส่วนกลางของโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วย

หัวใจ ทั้งนี้เพื่อให้ดึงดูดประชาชนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกจิตอาสาให้เพิ่มมากขึ้น สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ ควรมีการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้างานไปบ่อย ๆ ให้ครอบคลุมงานจิตอาสาในประเภทอื่น ๆ ด้วย โดยใช้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่ขอความช่วยเหลือในงานจิตอาสา ในส่วนของการสนับสนุนเรื่องอาหาร เครื่องดื่ม อาหารว่าง รวมถึงอุปกรณ์ในการทำงานจิตอาสาจะต้องมีอำนวยความสะดวกให้สมาชิกจิตอาสาทุกครั้งที่มีการลงไปทำงานจิตอาสา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ศูนย์อำนวยการใหญ่ จิตอาสาพระราชทาน 904 (ศอญ.จอส.904) ควรมีมาตรการและการกำกับดูแลการทำงานจิตอาสาของสมาชิกจิตอาสาให้เข้มงวดมากขึ้น เนื่องจากการทำงานจิตอาสาที่มีเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกจิตอาสาที่มาทำงานจิตอาสาจากหลากหลายหน่วยงานรวมถึงมีประชาชนที่ไม่สังกัดหน่วยงานเข้ามาทำงานจิตอาสาด้วยกัน บางครั้งอาจจะมาด้วยความไม่เต็มใจ จึงส่งผลให้สมาชิกคนนั้นไม่ช่วยเหลือสมาชิกจิตอาสาคนอื่น ๆ ที่เขาตั้งใจทำงานจิตอาสา ในการร่วมกันทำงาน หากคนที่ไม่เต็มใจมาช่วยงานจิตอาสาเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลให้เกิดการบั่นทอนต่อกำลังใจของสมาชิกจิตอาสาที่มุ่งมั่นตั้งใจอยากทำงานจิตอาสาได้ จึงสมควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อมาเป็นสมาชิกจิตอาสา รวมถึงมีมาตรการและการกำกับดูแลการทำงานจิตอาสาของสมาชิกจิตอาสาต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรรณิกา มาโน. (2554). *ความหมายของชีวิตกับจิตอาสา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงทิพย์ อันประสิทธิ์. (2561). *รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างจิตอาสาในชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบางน้ำหวานอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565. จาก <http://www.libdcms.nida.ac.th/thesis6/2555/b175789.pdf>.
- นันทรัตน์ ปรีดิธรรม. (2553). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตอาสาของเด็กและเยาวชนที่รับทุนการศึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรษา เอกพรประสิทธิ์. (2560). *ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตอาสาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. สืบค้นเมื่อ 24 มีนาคม 2565. จาก <http://rmcs.buu.ac.th/jn/14-1/007.pdf>.
- มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ. (2550). *จิตอาสาคืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2565. จาก http://www.hs1an.org/index.php?option=com_content&task=view&id=601&Itemid=49
- สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). *คุณธรรมในอาเซียน: จิตอาสาในอาเซียน ภาคพื้นทวีป (ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม และพม่า)*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุทธิวรรณ เปรี่ยมพิมาย. (2561). จิตสาธารณะผู้เรียนอาชีวศึกษา: แนวทางการพัฒนาในบริบท
ความเป็นพลเมืองโลก. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565. จาก

<https://tcithaijo.org/index.php/journaldte/article/download/118338/90799>.

หน่วยราชการในพระองค์. (2560). ประวัติความเป็นมาโครงการจิตอาสาเราทำความดีด้วยหัวใจ.

สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <http://www.royaloffice.th/จิตอาสา/เรื่องควรรู้/ประวัติความเป็นมา/>